

POSTANOWIENIE

25 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa I. L.

przeciwko P. spółce akcyjnej w W., Samodzielnemu Publicznemu Zespołowi Opieki
Zdrowotnej w T. i A. K. o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej I. L.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 15 lipca 2022 r., I ACa 203/22,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 15 lipca 2022 r., sygn. akt I ACa 203/22, w części dotyczącej oddalenia apelacji powódki I. L. w zakresie żądania zasądzenia dalszej kwoty 50 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci osoby najbliższej od pozwanego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 22 marca 2019 r. do dnia zapłaty (tj. w zakresie pkt II wyroku), opartej na naruszeniu prawa materialnego (art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 316 k.p.c.), pełnomocnik powódki oparł wnioski o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance określonej przez art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

W skardze wskazano na „potrzebę wykładni przepisu prawnego w postaci art. 446 § 4 k.c. w zw. z art. 361 § 2 k.c. w zw. z art. 316 k.p.c. w zakresie budzącego poważne rozbieżności w stanowiska judykatury odnośnie interpretacji pojęcia kwoty odpowiedniej na tle przesłanek formułowanych w orzecznictwie, co do odniesienia do stopy życiowej w społeczeństwie oraz odwołania do orzeczeń w sprawach podobnych, w kontekście dynamicznych zmian sytuacji społeczno-gospodarczej w czasie i dokonania miarkowania przy uwzględnieniu tych przesłanek in concreto o charakterze ekonomicznym w dacie orzekania celem realizacji w procesie orzekania funkcji kompensacyjnej w chwili wyrokowania.”.

Odnośnie do powołanej przyczyny należy zauważyć, że warunki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. odnoszą się rozłącznie do dwóch sytuacji: 1) wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i 2) wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Mając na względzie powyższą uwagę, konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest w pełni poprawna, gdyż skarżąca używa sformułowań z obu tych sytuacji. W części końcowej uzasadnienia tego wniosku odwołuje się jednak do rozbieżności w orzecznictwie, co daje

podstawę do przyjęcia, że jej zamiarem było w rzeczywistości oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko na drugiej sytuacji przewidzianej w tym przepisie (*in fine*). Przez rozbieżności w orzecznictwie sądów, uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy rozumieć istnienie zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy prawne, wyłożone lub zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń albo innych decyzji procesowych (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29). Powołanie się na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie wymaga wskazania konkretnych przepisów prawa, w odniesieniu do których zachodzi potrzeba ich wykładni, określenia w czym wyraża się ta rozbieżność oraz powołania orzeczeń, w których przyjęto różną (rozbieżną) wykładnię konkretnego przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r., IV CSK 268/06, niepubl.). Wymagane jest przedstawienie odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, niepubl., z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl. i z 11 czerwca 2019 r., V CSK 613/18, niepubl.). Przez tę rozbieżność należy rozumieć brak zgodności rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub bardzo podobnych stanach faktycznych, w którym mają zastosowanie te same przepisy. Rozbieżności tej nie ma w sytuacji, w której sądy wysnuwają odmienne wnioski prawne, a następnie wydają różne orzeczenia w sprawach o różnym podłożu faktycznym, przy braku tożsamyh lub bardzo zbliżonych ustaleń faktycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 2021 r., I CSK 631/20).

Skarżąca, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., zasadniczo zwróciła uwagę na dwie kwestie: brak odniesienia się Sądu do stopy życiowej społeczeństwa jako kryterium decydującego o wysokości zadośćuczynienia oraz nieuwzględnienie orzeczeń w sprawach podobnych dotyczących zadośćuczynienia i na tym tle występujące

rozbieżności w orzecznictwie odnośnie do interpretacji pojęcia „kwoty odpowiedniej”. Przedstawiona argumentacja nie wykazuje jednak w dostatecznym stopniu rozbieżności w orzecznictwie co do wysuwanych kwestii. Nie zostało wykazane, iż w tej materii problemowej występują rozbieżności interpretacyjne w doktrynie i orzecznictwie, które wymagałyby aktywności orzeczniczej Sądu Najwyższego realizowanej w postępowaniu kasacyjnym.

Stosownie do brzmienia art. 446 § 4 k.c. zadośćuczynienie polega na możliwości przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy pieniężnej za doznaną krzywdę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostały już wyjaśnione zagadnienia związane z kryteriami, które należy brać pod uwagę przy ustalania wysokości zadośćuczynienia za krzywdę z powodu śmierci osoby bliskiej wyrządzonej deliktem i nie zachodzi potrzeba kolejnej wypowiedzi w tej materii. Zadośćuczynienie pieniężne przewidziane w art. 446 § 4 k.c. nie jest zależne od pogorszenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej i poniesienia szkody majątkowej, a jego celem jest kompensacja krzywdy i złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej oraz pomoc poszkodowanemu w dostosowaniu się do zmienionej, w związku z tym, jego sytuacji życiowej (por. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, niepubl. i z 20 grudnia 2012 r., IV CSK 192/12, niepubl.). Na rozmiar krzywdy podlegającej naprawieniu, o którym mowa w tym przepisie, mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby najbliższej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby najbliższej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek zarówno zmarłego, jak i pokrzywdzonego (por. wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, niepubl., z 7 marca 2014 r., IV CSK 374/13, niepubl.). Zadośćuczynienie, o którym stanowi art. 446 § 4 k.c., jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy. Rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na jego umiarkowany wymiar. Przesłanka „przeciętnej stopy życiowej” społeczeństwa ma charakter uzupełniający i ogranicza

wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawić zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (por. wyroki Sądu Najwyższego z 12 września 2002 r., IV CKN 1266/00, niepubl., z 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, niepubl. i z 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, niepubl.). W najnowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że w sprawach o zadośćuczynienie pieniężne z art. 446 § 4 k.c. indywidualizacja ocen w zakresie dotyczącym rozmiaru krzywdy i wysokości zadośćuczynienia musi doznawać ograniczeń. W przypadkach, w których stopień bliskości osoby uprawnionej względem zmarłego jest taki sam, wiek uprawnionego podobny, podobna intensywność więzi między uprawnionym a zmarłym, podobna skala przeżywanego bólu i cierpienia uprawnionego, podobny stopień negatywnego wpływu śmierci osoby najbliższej na życie uprawnionego, powinny być zasądzone podobne kwoty z tego tytułu; sądy powinny w miarę możliwości dokonywać jednolitej oceny podobnych przypadków (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CSK 173/14, niepubl., z dnia 15 maja 2015 r., V CSK 493/14, niepubl. i z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 448/16; z 31 lipca 2020 r., I CSK 116/20). Nieuwzględnienie przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa mogłoby prowadzić do wzbogacenia uprawnionego. Odwołanie do tego kryterium pozwala na uniknięcie zarzutów dowolności i przypadkowości w określaniu wysokości zadośćuczynienia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CSK 173/14; z dnia 15 maja 2015 r., V CSK 493/14, niepubl.; z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 448/16, niepubl.).

Rzekome rozbieżności dostrzeżone przez skarżącą w zakresie wykładni art. 446 § 4 k.c. nie są przejawem odmiennej interpretacji wskazanego przepisu, ale efektem jego stosowania w różnych stanach faktycznych, których uwzględnienie prowadzi niekiedy sądy do pozornie rozbieżnych ocen. Wbrew oczekiwaniom skarżącej obecnie nie jest możliwe zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska odnośnie do interpretacji pojęcia kwoty odpowiedniej na tle wskazanych przez nią przesłanek, ponieważ sąd każdorazowo musi rozważyć stosowanie dyspozycji art. 446 § 4 k.c. w okolicznościach konkretnej sprawy.

Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd Apelacyjny właściwie ukierunkował swoje działania w zakresie ustalenia zadośćuczynienia należnego skarżącej. Argumentacja, w której wskazuje się na spadek wartości pieniądza pomiędzy wydaniem orzeczenia sądu pierwszej i drugiej instancji, jest nieprzekonująca w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji, oprócz kwoty zadośćuczynienia, zasądził ją z odsetkami za okres wsteczny (od roku 2019). Funkcją odsetek jest również rekompensowanie spadku siły nabywczej oraz wynagrodzenie wierzyciela za korzystanie ze środków pieniężnych jemu należnych przez dłużnika.

Odnośnie do odwołania do orzeczeń w sprawach podobnych, w orzecznictwie Sądu Najwyższego w sposób ograniczony przyjmuje się stanowisko, zgodnie z którym przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia należy kierować się sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych sprawach. Podkreśla się, że wysokość przyznanego zadośćuczynienia w innych sprawach nie może stanowić dodatkowego kryterium miarkowania zadośćuczynienia (zob. m.in. wyroki z 14 lutego 2008 r., II CSK 536/07, OSP 2010, nr 5, poz. 47 oraz z 29 maja 2008 r., II CSK 78/08, IC 2009, nr 4, s. 44). Mimo że jednolitość orzecznictwa sprzyja poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa, to postulat ten może być uznany za trafny, jeżeli daje się pogodzić z zasadą indywidualizacji okoliczności określających rozmiar krzywdy w odniesieniu do konkretnej osoby poszkodowanego i pozwala uwzględnić specyfikę poszczególnych przypadków (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 26 listopada 2009 r., III CSK 62/09, OSN-ZD 2010, nr C, poz. 80 oraz z 16 kwietnia 2015 r., I CSK 434/14, niepubl.), czy też zapobiegać powstawaniu rażących dysproporcji w podobnych sprawach (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 maja 2008 r., II CSK 78/08). Skarżąca, na tle tej problematyki, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ograniczyła się do zaprezentowania dwóch linii orzeczniczych w judykaturze, powołując przykładowo wyroki Sądów Apelacyjnych i Sądu Najwyższego. Następnie przedstawiła swoje stanowisko, wskazując, że wskazane rozbieżności, w jej ocenie, mogą być usunięte jedynie poprzez wypowiedzenie się w ich przedmiocie przez Sąd Najwyższy, gdyż zaprezentowane linie orzecznicze odwołują się do różnej treści orzeczeń Sądu Najwyższego. W konkluzji przywołała

orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczące rozumienia rozbieżności w orzecznictwie sądów, uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, i stwierdziła, że na gruncie niniejszej sprawy sytuacja taka bez wątplenia zachodzi.

Ocena skarżącej nie jest przesądzająca na etapie przedsądu, zaś jej argumentacja, mając na względzie wymogi stawiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczące wykazania przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., nie wykazuje dostatecznie tej przyczyny. Skarżąca nie wykazała bowiem, że istnieje linia orzecznicza, zgodnie z którą w takich samych okolicznościach jak w niniejszej sprawie zasądza się zawsze wyższe zadośćuczynienie. Odwołanie się do ukształtowanej linii orzeczniczej, ze względu na konieczność zindywidualizowanej oceny wysokości zadośćuczynienia do konkretnych okoliczności sprawy, obligowało skarżącą do wskazania konkretnych innych prawomocnych orzeczeń sądów, w których przyznano co najmniej podobne sumy zadośćuczynienia w zbliżonych lub identycznych stanach faktycznych. Wielokierunkowość stosowania prawa w niejednakowych stanach faktycznych oraz różnorodność orzecznictwa nie stanowią natomiast przyczyny kasacyjnej przewidzianej w art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 kwietnia 2021 r., I CSK 631/20 oraz z 30 listopada 2022 r., I CSK 2735/22).

Z orzeczeń Sądu Najwyższego, w tym powołanych w skardze kasacyjnej, odnoszących się do problematyki możliwości zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej przyznawanych na podstawie art. 446 § 4 k.c. jednoznacznie wynika, że zawsze uzależnione jest to od oceny konkretnych okoliczności faktycznych sprawy. W tej sytuacji rolą Sądu Najwyższego przy rozpoznawaniu wniesionej skargi kasacyjnej nie tyle byłoby dokonanie wykładni przepisów prawa wskazanych przez skarżącą, lecz kontrola prawidłowości zastosowania tych przepisów przez Sąd drugiej instancji. Może to uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej tylko na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Taki wniosek jednak nie został zgłoszony przez pełnomocnika skarżącej, który nie dostrzegł, aby zachodziła ta przesłanka. Niezależnie jednak od tej uwagi przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z tej przyczyny mogłoby nastąpić tylko w przypadku naruszeń prawa o charakterze rażącym, czego nie uzasadnia jednak

treść zarzutów skargi kasacyjnej. Wysokość zasądzonej kwoty tytułem zadośćuczynienia pieniężnego, mimo że kwestionowana przez skarżącą, nie ma jedynie charakteru symbolicznego, lecz przedstawia znaczną wartość ekonomiczną. Z tej przyczyny nie można uznać, że *prima facie* uzasadniony jest zarzut, że ustalenie wysokości zasądzonej kwoty nastąpiło bez uwzględnienia aktualnej, przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa.

Wskazać należy, że nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c. postanowiono nie obciążać powódki kosztami postępowania kasacyjnego z uwagi na jej trudną sytuację życiową oraz charakter dochodzonego roszczenia.

[SOP]

[ms]